

GENERUOJANTI MATRICA

Kaip atpažinti mąstymo struktūrą, kuri pati gamina atsakymus

Ižanga

Šis darbas nėra skirtas kritikuoti Tomą Girdžijauską ar vertinti jo asmenį.

Jo tekstai šiame darbe naudojami tik kaip nuoseklus ir aiškiai matomas pavyzdys, leidžiantis išryškinti tam tikrą mąstymo struktūrą.

Autoriaus pasirinkimas nėra principinis. Galėjo būti pasirinktas bet kuris kitas lektorius, filosofas, psichologas, politikas, mokslininkas ar religinis mokytojas, kurio tekstuose pakankamai nuosekliai kartojasi ta pati loginė schema.

Šiuo atveju pasirinkimas iš esmės yra atsitiktinis.

Tomas Girdžijauskas pasirinktas todėl, kad jo viešų tekstų socialiniuose tinkluose yra daug, jie nuoseklūs ir sudaro pakankamai medžiagos analizei.

Todėl šio darbo objektas nėra konkretus žmogus.

Objektas yra mąstymo architektūra.

Mus domina ne tai, ką autorius teigia, bet kaip gimsta jo atsakymai.

Kitaip tariant, analizuojami ne pavieniai teiginiai, o jų generavimo būdas.

Šis metodas gali būti taikomas bet kuriai pasaulėžiūrai - religinei, politinei, filosofinei ar mokslinei.

Straipsnio tikslas - parodyti, kaip iš pasikartojančios mąstymo struktūros galima suprasti atsakymų generavimo principą, prognozuoti būsimus atsakymus ir kartu pamatyti tokios sistemos pažinimo galimybes bei ribas.

I SKYRIUS

Kodėl verta analizuoti ne idėjas, o jų generatorių?

Dauguma žmonių diskutuoja apie teiginius.

Tačiau teiginiai yra tik paviršius.

Po jais slypi sistema, kuri tuos teiginius sukuria.

Todėl svarbiausias klausimas nėra:

Ar šis atsakymas teisingas?

Svarbesnis klausimas:

Pagal kokią loginę schemą šis atsakymas buvo sukurtas?

Kai atpažįsti schemą, pradedi suprasti ne vieną atsakymą.

Pradedi suprasti visus būsimus atsakymus.

II SKYRIUS

Mąstymo matrica

Kiekvienas žmogus turi tam tikrą mąstymo matricą.

Ji veikia labai paprastai:

Klausimas > Mąstymo matrica > Atsakymas

Žodžiai gali būti skirtingi.

Temos gali būti skirtingos.

Tačiau matrica dažnai išlieka ta pati.

III SKYRIUS

Pavyzdinė matrica

Analizuojant daugelį vieno autoriaus Tomo Girdžijausko tekstų galima pastebėti pasikartojančią loginę eigą.

**Reiškinys > Dvi priešybės > Kraštutiniai > Centras > Valdymas
> Balansas > Praktinis mokymas**

Tai nėra vienas konkretus atsakymas.

Tai atsakymų kūrimo metodas.

IV SKYRIUS

Kaip prognozuoti atsakymus?

Jeigu matrica nesikeičia, pradeda kartotis ir atsakymai.

Pavyzdžiui.

Politika

Kairė > Dešinė > Centras > Balansas

Santykiai

Egoizmas > Altruizmas > Centras > Balansas

Vaikų auklėjimas

Laisvė > Kontrolė > Centras > Balansas

Verslas

Pelnas > Vertybės > Centras > Balansas

Religija

Išorė > Vidus > Mistinis centras

Temos keičiasi.

Mąstymo matrica - ne.

V SKYRIUS

Universalinė formulė

Visa sistema gali būti sutraukta iki vienos loginės schemos:

A > B > Centras > Valdymas > Balansas

Ilgainiui ši schema tampa universaliu pasaulio aiškinimo modeliu.

VI SKYRIUS

Kodėl tokia sistema atrodo labai įtikinama?

Todėl, kad ji suteikia tvarką.

Ji sumažina sudėtingumą.

Ji leidžia greitai orientuotis.

Žmogus pradeda matyti aiškią struktūrą.

Tai tikras tokios sistemos privalumas.

Tačiau būtent čia atsiranda ir jos ribos.

VII SKYRIUS

Kada sistema tampa uždara?

Sistema tampa uždara tada, kai pradeda aiškinti viską.

Iš pradžių sistema padeda suprasti pasaulį.

Vėliau pasaulis pradedamas aiškinti pačia sistema.

Nebetiriama, ar sistema atitinka tikrovę.

Tikrovė pritaikoma sistemai.

Kiekvienas naujas reiškinytampa dar vienu sistemos patvirtinimu.

VIII SKYRIUS

Kokios tokios sistemos ribos?

1. Visur pirmiausia ieškoma dviejų polių. Net jei jų nėra.
2. Visur ieškoma centro. Net jei pats reiškinyt nėra sudarytas iš dviejų kraštutinių.
3. Skirtingi reiškiniai aiškinami ta pačia logine schema. Politika. Psichologija. Religija. Verslas. Šeima. Meilė. Smegenys. Viskas pradeda atrodyti panašiai.
4. Metafora tampa pasaulio modeliu. Tai, kas iš pradžių buvo tik palyginimas, ilgainiui tampa universaliu paaiškinimu.
5. Sistema pati save patvirtina. Jeigu sutinki - sistema teisi. Jeigu nesutinki - vadinasi dar nesupratai.

6. Darosi labai sunku paneigti pačią sistemą. Tai vienas pagrindinių uždaros mąstymo sistemos požymių.

IX SKYRIUS

Kodėl uždara sistema nebegali pamatyti nieko naujo?

Kiekviena mąstymo sistema leidžia kažką pamatyti.

Tačiau kartu ji nustato ribas tam, ką apskritai galima pamatyti.

Jeigu kiekvienas naujas reiškinytis aiškinamas ta pačia formule, naujumas dingsta dar prieš jam pasirodant.

Naujas faktas nebeatveria naujo supratimo.

Jis tik įdedamas į seną schemą.

Kuo sistema universalė, tuo sunkiau jai pripažinti, kad egzistuoja kažkas, ko ji negali paaiškinti.

Todėl naujas pažinimas tampa labai sunkus.

Sistema nebesimoko.

Ji tik plečia savo pačios interpretacijas.

X SKYRIUS

Didžiausia problema

Sistema pradeda matyti pati save.

Ne pasaulį.

Atrodo, kad visur aptinkama ta pati tiesa.

Tačiau gali būti, kad visur aptinkama ta pati mąstymo matrica.

Tai du visiškai skirtingi dalykai.

Sistema tampa ne tik pasaulio aiškinimo priemone.

Ji tampa filtru, pro kurį privalo pereiti visa patirtis.

Visa, kas netelpa į jos logiką, arba ignoruojama, arba perinterpretuojama, kad vis tiek tilptų į seną schemą.

XI SKYRIUS

Filosofinis klausimas

Svarbiausias klausimas nėra:

Kur yra teisingas balansas?

Svarbesnis klausimas:

Kodėl apskritai manome, kad šį reiškinį reikia aiškinti būtent per šią priešybių porą?

Tai jau klausimas ne apie atsakymą. Tai klausimas apie pačią atsakymų gaminimo sistemą.

XII SKYRIUS

Kaip atpažinti savo pačių matricą?

Svetimą matricą pastebėti gana lengva.

Savąją - gerokai sunkiau.

Todėl verta savęs klausti:

Kokias prielaidas laikan savaime suprantamomis?

Kokias metaforas nuolat kartoju?

Kokias priešybes nuolat matau?

Ar pasaulis iš tiesų toks, ar toks yra mano mąstymo būdas?

Tik nuo šių klausimų prasideda tikras filosofinis tyrimas.

XIII SKYRIUS

Galutinė formulė

**Klausimas > Mąstymo matrica > Atsakymas > Pakartojimas >
Pasaulėžiūra > Mokymas > Nauji klausimai > Tie patys
atsakymai**

Jeigu matrica nesikeičia, keičiasi tik žodžiai ir temos.

Atsakymų generavimo būdas išlieka tas pats.

Epilogas

Kiekviena mąstymo sistema turi dvi puses.

Ji leidžia kažką pamatyti.

Ir kartu kažko nebeleidžia pamatyti.

Todėl tikrasis filosofinis klausimas nėra:

Kuri sistema teisinga?

Tikrasis klausimas yra:

Ką ši sistema leidžia man pamatyti ir ko ji nebeleidžia pamatyti?

Galbūt išmintis prasideda ne tada, kai randame vieną universalią mąstymo sistemą, o tada, kai pradame matyti pačias sistemas, kuriomis mąstome.

Tai reiškia pripažinti, kad nėra vieno universalaus proto, kuris vienodai tiktų visiems gyvenimo atvejams ir vienodai paaiškintų visas tikrovės sritis.

Egzistuoja skirtingos mąstymo erdvės - skirtingos LOKOS.

Kiekviena jų turi savo prielaidas, savo logiką, savo sąvokas ir savo vidinius dėsningumus.

Todėl kiekviena loka yra nuosekli ir neprieštaringa savo pačios viduje.

Tačiau žvelgiant iš kitos lokos perspektyvos, tie patys teiginiai gali atrodyti prieštaringi arba net klaidingi.

Tai nereiškia, kad viena loka automatiškai paneigia kitą.

Tai reiškia, kad kiekviena jų remiasi skirtinga proto rūšimi, todėl kuria savitą logiką, sąvokas ir pasaulio aiškinimą.

Šį skirtumą galima palyginti su matrioška.

Mažesnė matrioška nemato didesnės.

Ji mato tik savo vidinį pasaulį.

Tačiau didesnė matrioška talpina mažesniąją savyje.

Ji mato ne vieną sistemą, o kelias sistemas vienu metu.

Todėl brandesnio lygmens mąstymas nėra dar viena uždara pasaulėžiūra.

Jis nėra nauja formulė, pakeičianti senąją.

Jis yra gebėjimas matyti, kad egzistuoja kelios tarpusavyje nesuderinamos, tačiau savo viduje nuoseklios mąstymo sistemos.

Tokiu požiūriu filosofijos tikslas tampa ne įrodyti, kuri sistema yra vienintelė teisinga.

Tikslas - suprasti, kokioje mąstymo erdvėje gimsta kiekviena tiesa ir kokios yra tos erdvės ribos.

Nuo šio momento analizuojami jau ne tik atsakymai.

Analizuojamos pačios mąstymo erdvės (LOKOS), kuriose tie atsakymai tampa savaime suprantami.